

Ennek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvennyolcadik évfolyam.

39. szám.

Debrecen, 1928 szeptember 29.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Népiskoláink.

A tanév megkezdése alkalmával egymásután jelentek meg egyházi lapjainkban a szebbnél-szebb cikkek, amelyek iskoláink életének problémáiról szóltak. Ezek indítottak engem is arra, hogy alábbi gondolataimat előadjam.

Az iskolai életben az érdeklődés súlypontja a Kultuszminiszter hatalmas kultúrprogrammjának megvalósítása felé irányul. Ennek a programmnak a szélesebb néprétegek körében végső pontja s már kítüzött eszménye a nyolc osztályú népiskola, mint népnevelési keret. Tíz év alatt ezt mindenütt meg kell valósítani. A népnevelésnek hatalmas perspektívája nyílik meg ezáltal. A reformáció egyházi csak örülhetnek ennek a fejlődésnek. Hiszen a múltban ők ismerték fel a népnevelés jelentőségét; ők karolták fel az iskolákat s állították Isten országának és a földi hazának szolgálatába.

Lényegükkel, belső tartalmukkal jönnének ellentétbe tehát, ha ezt az új fejlődési lehetőséget elvileg kifogásolnák és elleneznék. Nem is ellenezük, sőt örömmel üdvözöljük, mint minden olyan intézkedést, mely a magyar nemzet széles néprétegeinek műveltségét szolgálja.

Azonban a végrehajtás módszere súlyos aggodalommal tölt el bennünket. *A helyzet ugyanis ma még nálunk az, hogy a hat osztályú elemi iskola által adott nevelési keret sincs teljesen kitöltve, ennek a fejlődési lehetősége sincs teljesen kihasználva.* Ezt a fejlődési lehetőséget segít kihasználni az, hogy az állam sok új iskolát állítat fel, de ezzel a tanulók iskoláztatásának lehetősége elől még nem hártott el minden akadályt. Főképen pedig nem segített a régi iskolák bajain.

Iskoláink külsőleg s a felszerelést és bútorzatot illetőleg a háború, forradalmak és az idegen megszállás alatt teljesen tönkrementek. Épületeink megrongálódtak. A háború alatt senki sem gondolt alaposabb javításra. A forradalmak alatt a gyakori népgyűléseket a tantermekben tartották. Később oláh katonákat szállásoltak bele, ő utánuk pedig magyar katonák kaszárnnyája lett jó ideig. Ezek a változások az iskolák felszerelését teljesen elpusz-

titották. A forradalmak alatt a könyvszekrényeket feltörték, ami megmaradt a könyvekből, azokat az oláhok használták fel. Az állam által háború előtt adott fizikai szereket, rovar- és ásványgyűjteményeket kihajigálták. A térképekbe ruháikat csomagolták. Padok, víztartóedények, ablakok, fogasok mind vagy teljesen elpusztulva, vagy nagyon megrongálva kerültek vissza az egyház használatába. Ezeket a hiányokat tökéletesen egyik egyház sem tudta pótolni. Befedettük az épületeket s más fontos dolgokat elvégeztünk, mert ezek nélkül az épület is összedőlt volna. Ezekhez a bajokhoz jött aztán az, hogy amikor a legtöbbet kellett volna építeni, javítani, elpusztult felszerelést pótolni, az állam súlyosbította helyzetünket a tanítói fizetések áthárításával s az óriási nyugdíjterherrel. Nem csuda aztán, hogy a terhek alatt roskadozó iskolafenntartó egyházak máig sem tudták a hiányokat pótolni. E hiányok pedig a tanítási lehetőség rovására mennek.

Ez az egyik dolog, ami a VI. osztályú népiskolai keret teljes tanítási kihasználását gátolja. A másik pedig a tanulók beiskolázása terén még mindig fennálló hiányok. Figyeljük meg, hogy V—VI. osztályos növendék milyen kevés van. *Ez azt bizonyítja, hogy az osztályfejlesztést tökéletesen végrehajtani nem lehet.* Oka ennek a még mindig nagyszámú mulasztás. A nép még most sem törődött bele abba, hogy az iskolás gyermeket a mezei munka idején is pontosan kell iskolába járatni. A községi előljárással is harcolnunk kell a mulasztók megbüntetésére végett. Sokszor pedig nem a jóakarát hiánya, hanem a szegénység az oka a mulasztásnak. A földbirtokreform által adott új telkek a községtől többnyire távol vannak. Az ittlakó legnagyobb részben szegény gyermekek téli hidegben ruhátlanok miatt nem tudnak rendesen iskolába járni. Ezért van aztán az, hogy amikor konfirmációi előkészítésre összeszedjük a gyermekeket, mindig vannak köztük olyanok, akik rendesen olvasni sem tudnak.

Ezeket a bajokat kellene először segíteni! Amíg ezeket nem szanálta az állam, addig a nyolc osztályú népiskola csak látszatra való dolgozás, csak kirakatpolitika.

Emelje fel hát szavát a református egyház!
Mutasson rá kertelés nélkül ezekre a bajokra!
Vegye le a kormány fejünk felől a nyugdíjárulékok
damokleszi kardját; jöjjön segítségünkre, hogy isko-
láinkat hiánytalanul felszerelhessek s növendéke-
inket beiskolázhassuk s velük az osztályfejlesztést
végrehajthassuk.

A nyolc osztályú népiskolának természetes,
belső szükségszerűségéből kell kinőni s ez csak
akkor történhetik meg, ha a mai kereteket teljesen
kihasználjuk a tanítás szempontjából.

Porzolt Ferenc.

Jelszót kiáltok.

Szegényes, szükös kis hazánk ma
Nagy jelszavak tüzeben ég,
Van közte sok jaj, van sok elnyűtt
Igazság és sok szörnyűség.
Egy jelszót én is hadd kiáltok,
Nyomában kettős láng lobog:
Épüljenek az iskolák,
Az iskolák s a templomok!

Szegény reánk, hogy annyi béna
Lélek jár sántikálva itt,
Szárnyat nekik, mely lankadatlan,
Mely mindig a magasba vitt.
Emeljük égbe a pokolból,
Hol tündökölnék a jogok:
Épüljenek az iskolák,
Az iskolák s a templomok.

Boldogtalan szegény hazánknak
Nagy, kincses része elveszett.
Fegyvert szegeznek a szívünknek
Köröskörül bűnös kezek:
Van még egy fegyverünk, ha fenjük,
Bástyává válnak a romok:
Épüljenek az iskolák,
Az iskolák s a templomok.

Nyögtünk mi már sok teheről,
Nyomott a sok kamat, adó,
Emberöltöknek könnye, sarca,
Jaj, csak a vérünk forraló.
S mind semmivé lett, mind elomlott,
Mint szélben a futó homok:
Épüljenek az iskolák,
Az iskolák s a templomok!

Én nem hiszem, hogy vérnek árán
Még győzni tudjon a magyar,
De győz az ésszel, kultúrával,
S a tudománnyal, ha akar,
Hisz ezer éve tündökölnék
E lánggal égő oszlopok:
Épüljenek az iskolák,
Az iskolák s a templomok.

Nagy nemzetek mind ránk figyelnek,
Az Isten is a szent, igaz,
Próféját küld és száll szívünkre
Noé galambjaként vigasz:

Mi vonta őt fájó szívünkre?
Nem kelevézek lim-lomok:
Épüljenek az iskolák,
Az iskolák s a templomok.

Van aranyunk, van még ezüstünk,
Vasunk, szenünk e föld ölén,
Én még hiszek, míg magyar égből
Burul felhősen is fölém,
Népemnek lelke az a drága
Kincs, mely az évig fellobog:
Épüljenek az iskolák,
Az iskolák s a templomok!

Judom, hogy újra kell születnünk,
Mint minden nagy romlás után,
Kezünk, lábunk kinő csodásan,
Nem járhatunk bénán, sután.
S pogányságunkat megsírátva
Szívünk egy Krisztusért dobog:
Épüljenek az iskolák,
Az iskolák s a templomok!

Baja Mihály

A református egyház hitvallók egyháza-é?

Lelkészek intézték hozzám nemrégén e kér-
dést s meglepődtek azon a válaszon, melyet én.
lelkem sugallata szerint, adtam. Talán nem lesz
érdektelen, ha egynehány olvasóm kellőképen tájé-
kozni tudja magát e módfelett fontos kérdésben.

I.

Az idevonatkozólag rendelkezésünkre álló első
okmány igen értékes. A genfi protestánok egy-
házba tömörítésére felhívott Kálvin 1537 jan. 16-án
így nyilatkozott: „Igen üdvös dolog lesz azok
megismerésén kezdeni, kik kívánják magukat a
Jézus Krisztus egyháza tagjaiul vallani s kik nem...
A gyógyszer, mire gondoltunk az, hogy városunk
minden lakosának kötelessége legyen *hitéről vallást*
tenni, számot adni.“

Elhatározták, hogy a vének menjenek házról-
házra híveket nyerni. A nyomtatás által sokszoro-
sított Hitvallást mindenüvé eljuttatták. A híveket
a templomba gyűjtötték, hogy ott a Hitvallásra
megeskessék őket. Mivel pedig sok ellenkező akadt,
két ízben is elhatározták, hogy „ha nem akarnak
esküdni, *hagyják el a várost s menjenek oda lakni,*
hol kényük-kedvük szerint élhetnek.“

Az e tárgyat alaposan ismerő Chaissy profesz-
zor „*A theokratia Genfben*“ c. művében ezt
mondja: „Nem általános és egyetemes hitvallásról
van itt szó, hanem *személyes csatlakozásról, egyé-
nenkénti esküről.*“

Meg kell jegyezni, hogy a hitvallás elfogadása
„csak egy alkalommal“ történt, akkor midőn az
egyház megalapított, „felemeltetett.“ Azután a
Disciplina örökös a hitvallás felett s e Disciplina
örökös, cenzurája, kirekesztése által javítja vagy
zárja ki az egyházból a hitvallásukhoz hűtelenné
lett hívőket.

Egyébként meg kell jegyezni azt is, hogy a hívők csak egyszer, első ízben választják a véneket. Azután a vének maguk egészítik ki tanácsukat meghívás útján s a hívek vagy beleegyezésüket adják ehhez, vagy tiltakoznak ellene. A közvetlen tevékenység közvetlen hitvallással, a közvetett tevékenység közvetett hitvallással járt. (A Disciplina III. § 1. pontja: Azon helyeken, hol a Disciplina még nem lépett életbe, úgy a vének, mint a diakonusok választása a nép és a lelkész közös megegyezése alapján történik. De ahol a Disciplina már életbe lépett, ott a konzisztorium s a lelkész dolga a legmegfelelőbb megválasztása... Megválasztják őket s azután két-három vasárnap bemutatják a népnek, hogy az ő beleegyezésük is megnyeressék stb.).

II.

Kálvinnak egy néhány hónap mulva el kellett hagyni Genfét. Strassburgba menekült s ott azonnal megvalósította eszméit.

A strassburgi egyház e tekintetben különösen jelentőségteljes. Ez az első református egyház, melyet teljesen Kálvin szervezett meg. Ezen egyház lett az összes franciaországi református egyházak mintaképe. Az egyházzá szervezkedés időpontjában a meaux-i hívek egynémelyike elment, hogy tanulmányozza a strassburgi egyház szervezetét. Azután jött a párisi egyház s a többiek is követték az ő példájukat.

Lássuk mint nyilatkozik a szóbanforgó tárgyról Kálvin első strassburgi utóda: „Ezen kicsiny egyházban az a szent és dicséretes szokás van, hogy mindazok, akik részt akarnak venni velünk az Úr szent asztala javaiban, *először* kötelesek nyilvánosan vallást tenni hitükről.”

Azt pedig mindnyájan tudjuk, hogy e korban minden hívőnek úrvacsorázni kellett, büntetés terhe alatt.

* * *

Elsőrendű fontosságú a Viret elnöklelte alatt 1561—1562. február 1-én Langnedoeban tartott zsinat határozata, hiszen Viret volt a francia egyházak nagy szervezője. „A diakonusok felolvasztatják a hitvallást az egyházfegyelem pontjaival együtt minden egyes egyházban s azoknak elhangzása után a lelkészek, diakonusok, felvigyázók (vének) kötelesek azt aláírni s a népet inteni, hogy ahhoz tartsák s vessék alá magukat s akik hajlandók ezt tenni s megígérni, az Isten ígéje s az említett Disciplina szerint való életet, azok *bejegyeztetnek* azon egyház tagjai sorába s nekik kiszolgáltatik a sákramentum, de másoknak nem.”

Ezen értelemben mondotta Kálvin Genfben, hogy minden egyház tagjainak hitvallásán keresztül „épült.”

* * *

Lássuk ezután a Disciplina szerepét. Ha egy vagy más indítóokból a híveknek *közvetlenül* kell résztvenniük bizonyos egyházi határozatban, újra megkívántatik tőlük hitük közvetlen megvallása. Így a Dauphinében 1627 április 30-án egy lelkésznek bizonyos körülményekből kifolyólag igazolnia

kellett magát. Összehívatta a családfőket s feltette a kérdést: „Kinnek van szavazati joga? Felelet: Ha van e gyülekezetben gyanus, ... szentségekben való részvételtől eltiltott, eretnek, vagy a konzisztorium ellen lázadó, az nem szólalhat fel s nem szavazhat.”

III.

Láttuk mi volt hajdan a francia református egyház, tehát azt is, hogy milyennek kell lennie, ha hű akar maradni múltjához.

És ma, hogy állanak e tekintetben evangéliumi református egyházaink? Szerintem ezen egyházak hitvalló egyházak.

* * *

Evangéliumi egyházainkban ma vannak *választói joggal bíró tagok* és *egyháztagok* (paroissiens). Az egyházi törvények harmadik fejezete így szól: „Hogy valaki beirattassék tagnak (választónak), az egyház választói névjegyzékébe a következő feltételeket kell betöltenie: 1. Kérnie kell azt a presbiteriumtól. 3. Évenkénti adót kell megajánlania s fizetnie. 5. Látogatnia kell az istentiszteleteket. 7. El kell fogadnia a fennálló törvényeket, *köteleznie* kell magát azok alapelveinek védelmezésére, *igaz szívvel ragaszkodnia* kell a francia református egyházhoz s annak isteni fejéhez a Jézus Krisztushoz, ki értünk meghalt s feltámadott és Isten segédelmével az evangélium tanításai szerint kell élnie.”

Nem más ez, mint hitvallás.

* * *

Azután jönnek a *parókia kebelébe tartozók*, kik nem választói joggal bíró egyháztagok. 6. fejezet. A kultuszközösség (egyház) a parókia kebelébe tartozóknak ismeri el mindazokat, kik nem töltik ugyan be a *választótagok* elé írt feltételeket, de mégis az ev. ref. egyház keretein belül levőknek érzik magukat s önkéntes adományaikkal résztvesznek az egyház fenntartásának költségeiben.

* * *

Következésképen az egyháznak két jegyzéket kell készítenie: a választótagokét s a parókiába tartozó tagokét.

* * *

Az alapelv teljesen tiszta és világos: evangéliumi egyházaink hitvalló egyházak.

Erre, igaz, azt az ellenvetést lehetne tenni: a *gyakorlat* nem felel meg mindig az *elveknek*. Vannak — azt állítják — olyan *választók*, kik kérésük nélkül jutottak a jegyzékbe; vannak, kik hivatalból irattak be, tehát a kötelező fogadalom letévése nélkül. És azután mi lesz a fegyelemmel?

Ez mind szomorú dolog.

De mit kell tenni?

A törvény elfeledése, vagy megsértése még nem szünteti meg a törvényt. E feledés vagy megsértés dolgában nemcsak a megfélemlítettek és sértők a hibások.

A leginkább hibások azok, kik nem ügyelnek a törvény megismertetésével, nem törődnek annak megtartásával.

Kezdek meg egyházunk hívei, lelkészei a törvény helyes megismerését és mindazok, akik sajnálják a feledésbemerülést s törvénszegést, tegyenek meg minden lehető a törvény megismerésére és tiszteletbentartására vonatkozólag. Vannak eszközök. Melyik vidéki, vagy egyetemes zsinat utasította vissza a jogos felszólalásokat.

Mielőtt panaszkodnánk, vagy legalább — miután kikeresregtük magunkat — cselekedjünk a törvények, az alkotmányunk alapján.

Ami pedig a fegyelmet illeti, az nyilvánvaló, hogy nem alkalmazhatjuk a XVI. század Disciplináját. De a minden és a semmi között nem található helyes középút?

A kérdés megérdemelné a tanulmányozást.

E. Doumergue.

(Le Christianisme an XX-me Siècle 25., 26., 27. számából.)

Vajjon mi, hogy állunk a hitűség dolgában s e nélkül mit fog érni a legpompásabban kidolgozott egyházfegyelem is?

Dr. I. E.

Monologizálás.

(Mintha naplót írnék.)

Milyen más lehet egy róm. kath. pap helyzete, ha dolgozni akar — pl. prédikációt ír, cikket vagy hivatalos jelentést stb., — mint a mienk!?... Leül a nagy esendben (amely sok író ember szerint nem mindig a legalkalmasabb a szellemi termelésre) és átadhatja magát munkájának.

Nem látja, — mert nincs neki, — hogy felesége szomorú ábrázattal lábujjhegyen jár-kezel dolga után, nem hallja, — mert nincs neki, — hogy lázas kisfiacskája mily rémesen köhög az ágyban!... Nem jönnek hozzá sunyi szolgálói, felesei, harmadosai ezzel s azzal a panasszal, mert teheti, hogy haszonbérbe adja földjeit!...

Azért nem irigylem őket, vasalt ruhájukat, fényes cipőjüket, ápolt kezüket, arcukat, mert az életet ők nem ismerhetik annyira, mint mi. Az emberi élet érzéseinek és érzelmeinek skáláját sokkal kisebbnek és színtelenebbnek láthatják és tapasztalhatják ők!... Oly nagy örömök és oly nagy bánatuk, olyan próbáltatásaik és diadalaik nem lehetnek nekik, mint nekünk!...

És éppen azért, mert az egyházunkon kívül nekünk házuknépe, családunk is van, épúgy, mint másoknak, mi teljesebben, tökéletesebben, követhetjük és prédikálhatjuk Krisztust, mint ők. Emberibb, természetesebb a mi életünk és közelebb mehetünk az örülőkhoz és sírókhoz, a mi lelkünk rezonálóbb, Jézus jobban felhasználhatja!...

Nekik könnyebb szolgálatuk s nagyobb világi hatalmuk van, nekünk a szolgálatunk nehezebb, de nagyobb is. Így látom én.

Egy amerikai liberális theológián végzett ifjú kollega látogatott meg a minap. Azt mondja, hogy ő borzasztó sokat tanult, igen híres emberektől és sokat is tud. (Idehaza az érettségi után még 6 év kell ahhoz, hogy lelkészi oklevelet lehessen szerezni, odaát nem érnek rá ily sokáig tanulni és

lelkészi állás után várni, tehát 3 év alatt diplomá kap, egyik-másik helyen hamarabb is, aki érzi, hogy ő papnak való, ha különben nincs is meg a mi középiskolánknak megfelelő képesítése — és még így is egyre nagyobb a pap hiány —).

Dicséretére mondom, hogy ennek a kollegának van hazai középiskolája s mint liberális theológus — akinek még alig száradt meg a tinta diplomáján — első kötelességének látja itthon a predestináció tanának európai orthodox keresztyén református értelmezését megdönteni akarni és a Heidelbergi Káté tanítását „nem szükséges“-nek nyilvánítani s a Bibliából csak azt fogadni el Szentírásnak, amit Jézus mondott és tanított. Én nem tudom hová lehet így eljutni, mert közönségesen ismeretes, hogy Jézus nem írta le tanításait, hanem tanítványai, kiktől való az egész Újtestamentum szövegezése, illetve leírása!...

Nagy örömmel olvasom és hallom azonban azt, hogy hazai kiváló papjainkat egymásután hívják ki Amerikába felolvasások, előadások és predikációk tartására (amit én már más lapban is kívánatosnak, sőt szükségesnek tartottam, hogy ne csak a különben kitűnő Fedák Sári, Fráter Lóránt és Berkes Béla primás töltsék ki Amerikában a magyar programot, no meg a jezsuita páterek!). A jövő évben talán már Ravasz László is eleget tesz a többszöri meghívásnak és Deo invante, mindnyájunk örömeire meglátogatja Amerikát!...

*

Ma délután azt a predikációt mondtam el, amit délelőtt hallgattam rádió-közvetítéssel a budapesti Kálvin-téri templomból. Csodálatosan illet, mint folytatás az én délelőtti predikációm után és ez szinte nagyobb csodának tűnhetik fel, mint az, hogy a kálvintéri gyülekezettel együtt énekelhettem én a Szamos partján a LXXXIV. zsoltárt: „Óh seregeknek Istene, mely kedves gyönyörűsége a te szerelmes hajlékodnak.“

A legolcsóbb (pár pengős) és legprimitívebb kristály-delektoros készüléken egy idő óta figyelemmel kísérem a rádió közvetített előadásokat és a rendszeres kéthetenkénti megható református istentiszteleteken kívül gyakran hallom, mikor a református dolgokat és értékeket emlegetik, de aki a műsoron hétről-hétre naponként látja és hallja a színészeket, színésznőket, zenét, mesét, időjárást, vízállást, közgazdaságot stb. stb. lehetetlen, hogy eszébe ne jusson, vajjon miért fosztja meg a rádió a maga közönségét attól a nagyszerű élvezettől és áldástól, hogy minél többször hallgassa az egyházak kimagasló egyéniségeinek felekezetieskedésen felülemelkedő minden lélek számára egyaránt szükséges és értékes, a nemzet és haza üdvét szolgáló előadásait?...

Mintha olvastam volna már, hogy valahol (talán Hollandiában vagy Amerikában?) az egyháznak külön rádió-leadóállomása van az ő direkt használatára! Hol tartunk mi ettől? Bár templomunk és papunk volna elég?... De vigyázzunk: a rádió olyan szöszék, amelyet nekünk sem szabad elhanyagolnunk!

Kósa Béla.

Irodalom

Makkai Sándor: Az elátkozott óriások.
Nyolc előadás. Kolozsvár, Minerva 1928. 8° 95 lap. Ára? Az „elátkozott óriások“ mi vagyunk, ú. n. „keresztyén“ emberek, akik törpeség átkára kárhoztattuk magunkat, holott a krisztusi nagylelkűség ajándékának boldog elsajátításával valamenynyien óriások lehetnénk. Ez az alapgondolata nemcsak az első, hanem többé-kevésbé mind a nyolc előadásnak, amelyeket Erdély áldottan keményszavú, bizonyágtévő püspöke az erdélyi főbb református központokban tartott ez év folyamán a református nőszövetség javára. Metsző élességű, a tunya, álmos, közömbös lelket valósággal felvérző „szöges beszédek“ ezek, amelyekből egyáltalában nem a „főpap“ kothurnusának méltóságteljes kopogása és palástjának kenetteljes suhogása hallik ki, hanem a *testvér aggodalma testvéreiért*, akiket föl akar ébreszteni, Krisztussal szembeállítani és meggyógyítani. Ritkán s magyar nyelvünkön talán még egyáltalán nem olvastuk a szokványos ú. n. „polgári“ keresztyénségnek kegyetlenebb és üdvösebb kritikáját, mint ezekben a minden irodalmi kifaragásról öntudatosan lemondó (gyorsírói jegyzetektől összeállított), közvetlen beszélgetésszerű s mégis, még olvasva is hatalmas erővel ható előadásokban. Újra meg újra szinte fölkiáltnak olvasásuk közben: *Igen, ez az a hang, amelyen a mának magyar református intelligenciájával beszélni kell — és ilyen dolgokról kell vele beszélni!* Az előadások részletes tartalmát meg sem kísérelm fölvázolni, csak annyit mondok róluk, hogy egy gondosan kidolgozott és logikusan záródó eszmei keretben a művelt magyar reformátusok templomonkívüli evangélizálásának tökéletes mintaképeit adják.

Hajdúszoboszló története. Írta: *vitéz Málnási Ödön dr. Ára: 3 pengő. Debrecen, 1928. 8° 36 lap.* Igen komoly, szépen megírt tudományos dolgozat, mely feltűnően kis terjedelemben feltűnően nagy történelmi ismeretanyagot sűrít össze, fejlett válogatási képességgel és megfontolt kritikával. Minden sorából meglátszik, hogy a szerző képes és hívatott az ősi kálvinista lovas-hajdúfészek mozgalmas és nem egy pontban tipusosan jellegzetes történetét nemcsak egy ilyen sikerült dióhéjnyi sűrítésben, hanem egy egészen nagyszabású, a tárgyhoz méltó monographiában is föltárni. Ez egyháztörténelmi szempontból is nagy nyereség volna, különösen ami a kálvinista katonaváros belső életét, erkölceit, fegyelmét illeti. Azok, akikre ez elsősorban tartozik: miért nem adhatnák meg a szerzőnek a módot, hogy ezt a nagy monographiát is megcsinálhassa? ri.

Külföld

Logrand Dániel (1783—1859), a baseli születésű, hugenotta eredetű elzászi gyáros, ez a mélyen

keresztyén lélek volt az előharcosa a nemzetközi munkatörvényhozásnak s az ő befolyására jött létre az első francia törvény, amely a gyermekek ipari dolgoztatását szabályozta. Ennek a nagy érdemének a megörökítésére a francia protestáns történelmi társulat nemrég emléktáblával jelölte meg lakó és haló házát az Oberlin emléktől is ragyogó elzászi községben, Ban-de-la-Roche-ban. Az emléktáblára reá vésték utolsó szavait: *„Gyöngéden szeretem a kicsinyeket és a nagyokat, a gazdagokat és a szegényeket, a jókat, a szenteket, a kegyeseket és a gonoszokat. Mindnyájukat szeretem az én Megváltómban — szeretem örökké!”*

A kls osztrák evangélikus és (még kisebb) református egyházakba az 1927. év folyamán 3980 belépés történt. ezek közül 3598 közvetlenül a római egyházból. A kilépések száma ugyanazon idő alatt 2565 volt. A több mint másfélezernyi többlet nem közönséges vonzóerejére vall e missziói lélekkel eltelt evangéliumi egyházaknak.

A „trón és oltár“ szállóigészerű kifejezés a legújabb kutatások szerint, úgy látszik Voltaire-nek, a nagy csüfölnödönak „Mahomet“ című drámájából ered!

A „komoly bibliatanulók“ (millénisták) zavaros és veszedelmes szektájától a német birodalomban megvonták a forgalmi adómentességet, amely eddig, mint „közhasznúnak“ elismert vállalkozást megillette. A megvonást azzal indokolják, hogy ez a szekta a maga irataiban oly kiméletlenül támadja a történelmi egyházakat, hogy azt már „közhasznú“ tevékenységnek éppen nem lehet tekinteni.

„Az evangélikus templom olyan, mint egy istálló, mert nincs fölszentelve sem az egyik, sem a másik“ — hirdette több ízben is a nyilvánosság előtt, templomban Baudenbacher ausztriai jezsuita atya — amiért a sankt-pölteni járásbíróóság esküdt-széke egy heti szigorított elzárásra ítélte. Ilyen büntetést egyébként a derék páter már másodízben kap: először még 1920-ban ítelték börtönre (de akkor a büntetés felfüggesztésével) Klagenfurtban ezért a nyilatkozatáért: *„Ha protestáns lelkész előtt kötnek meg egy házasságot, ez annyi, mintha a jegyesek valami fegyencsel áldatnák meg magukat.“* Ügylátszik, a „vörös-fekete“ osztrák köztársaságban a közszellem mégis komolyabban veszi a felekezeti béke megóvását, mint az 1/4-résében protestáns és egészében igen „keresztyén-nemzeti“ csonka Magyarországon! ri.

Halottaink

Simon Ferenc törökszentmiklósi tanító, volt igazgató, életének 72-ik évében rövid, súlyos szenvedés után elhunyt. 48 évig hűséggel, odaadó buzgalommal tanította és nevelte a kis gyermekeket.

Ifj. Fodor Géza hevesi h. lelkész, szeptember hó 16-án életének 28-ik évében elhunyt. Áldott legyen emlékezetük.

KUN JÓZSEF késműves és műköszörús Debrecen, Széchenyi-utca I. sz.

Különfélék

A debreceni kollégiumi kántus 1928. szeptember hó 18-án tartotta alakuló közgyűlését dr. Szentpéteri Kun Béla felügyelő tanár elnöklete alatt. A felügyelő tanár megnyitóbeszéde után kántus jegyzővé választott Szabó József IV. é. hittanhalgató. Közös választmányi tag lett Bertha Ferenc IV. é. hh. Protokántorok lettek Szabó Pál, Csekó József, Nagy Károly, Kulcsár Ferenc, választmányi tagok Bódis Sándor, Papp Gábor, Szabó Sándor.

A debreceni református egyházmegye őszi rendes közgyűlését október 4-én tartja Debrecenben.

Antal Géza püspök ünneplése. A dunántúli egyházkerület nagyérdemű püspöke, dr. Antal Géza, most töltötte be lelkészi és tanári szolgálatának 40-ik évét. Ez alkalomból az egyházkerületi közgyűlés keretében szép ünneplést rendeztek a nagyérdemű férfiú tiszteletére. Ugyanezt az alkalmat használták fel arra is, hogy a dunántúli egyházkerület új székházát, melynek létrejöttében az érdemoroszlánrésze szintén az Antal Gézáé, rendeltetésének átadják. A dunántúli egyházkerület üdvözlét Balogh Jenő egyházkerületi főgondnok, az egyetemes egyházét dr. Baltazár Dezső püspök, konventi elnök tolmácsolta. A nevezetes évforduló alkalmából minden oldalról elhalmozták szerencsekívánatokkal a méltán tisztelt és szeretett püspököt, kinek mi is kívánunk hosszú életet és állandó jó egészséget áldásos munkája folytatásához. Itt említjük meg, hogy a dunántúli egyházkerület hölgyei brokátselyem papi öltönnyel és paláttal, — Debrecen sz. kir. város és a tiszántúli egyházkerület könyvnyomda-vállalata pedig díszes kötésű bibliával lepték meg az ünnepeket.

Egyházmegyei lelkészértekezlet lesz Túrkevényen október hó 4-én a következő programmal: Reggel 8 órai istentiszteleten prédikál Kacsó János tiszaburai lelkész. Elnöki megnyitó. Létay Menyhért: Lelkészcseréltési törvényjavaslat. Falusy Gusztáv: Lelkészi nyugdíjintézet. Varga Zoltán: Lelkészköröktől beérkezett javaslatok, indítványok: egyházi adó progressivitása, hitoktatók helyzete, stb. Indítványok. Érkezését a vendéglátó tájékoztatása végett mindenki feltétlenül és kellő időben jelentse a túrkevei lelkészi hivatalnál.

Sulyok István püspök negyvenéves lelkészi jubileumát október 28-án ünnepli a királyhágómelléki református egyházkerület és a nagyváradi református egyházközség.

A debreceni Péterfia ucai egyházrész meg akarván kezdeni erőteljes működését az egyházi élet fokozására, szeptember hó 30-én este 7 órai kezdettel a Kollégium konviktusában szeretetvendégséget rendez, melynek célja az ismerkedés.

Nagylelkű adomány. Malatinsky Ferenc a debreceni református egyház pötpresbitere, néhai

Juhász Ignác emlékére 1000 pengőt adott az ispotályi szegény alapra. Ugyancsak ő néhai szülei emlékére további 2000 pengőt ajánlott fel erre a célra.

Keresztyén házszentelő. Dr. Szabó Márton debreceni református főgimnáziumi tanár a nyár folyamán kedves kis családi otthont építtetett. Az új otthont felemelő családi istentisztelet keretében vették használatba, mely alkalommal az Igét Uray Sándor lelkész hirdette.

Berettyóújfaluban kettős ünnepély volt az elmúlt vasárnap. Ekkor leplezték le Tisza Kálmán szobrát és avatták fel a református egyház új elemi iskoláját. Az ünnepélyen megjelent dr. Baltazár Dezső püspök is Baja Mihály debreceni lelkész és Futó András püspöki titkár kíséretében. Kilenc órakor istentiszteletre gyűltek össze a hívek. A zsufolásig megtelt templomba dr. Baltazár Dezső püspök F. Varga Lajos esperes és számos környékbeli lelkész kíséretében vonult be. Közének után dr. Hajdú Gyula berettyóújfalui lelkész olvasott bibliát és mondott magas szárnyalású imádságot. A Derecskei Polgári Dalegylet szép énekszámát után dr. Baltazár Dezső püspök hirdette az Igét meggyőző erővel, megemlékezve Tisza Kálmánról s az iskola magasztos hivatásáról és céljáról. Istentisztelet után a hívek a központi elemi iskola udvarára vonultak át, ahol végbe ment az iskola felavatása. A Polgári Dalegylet elénekelt a Nemzeti Hízek egy-et, majd F. Varga Lajos esperes mondott szép felavató beszédet. Baja Mihály lelkész alkalmi ódát olvasott fel „Jelszót kiáltok” címmel. Az ünnepély a Szózat eléneklésével ért véget.

Az iskola felavatása után következett Tisza Kálmán szobrának leleplezése, mely alkalommal dr. Miskolczy Pál kormányfőtanácsos tartott ünnepi beszédet. A nagy tetszése kísért beszéd után a szobor megkoszorúzása következett. A kormány nevében Schtitovszky Béla belügyminiszter, a tiszántúli református egyházkerület nevében dr. Baltazár Dezső püspök helyezték el koszorút. Koszorút küldött a felsőház, Tudományos Akadémia, Tisza István Tudományegyetem, Bihar megye, Szatmár megye. A szépen sikerült ünnepély végén a résztvevők elénekeltek befejezésül a Szózatot.

Kitüntetés. A kormányzó úr Mozsonyi Sándor kadarkúti református lelkésznek a közélet terén kifejtett érdemei elismerésül a magyar királyi kormánytanácsosi címet adományozta.

Az ispotályi alap, melynek célja az elesett református szegények gondozása, ismét nagy alappá lesz Molnár Ferenc lelkész buzgólkodása folytán, aki a refundálást kezdeményezte.

Sajtóhiba igazítás. Lapunk múlt számában, a b. e. D. Dicsőfi J. posthumus prédikációs kötete ismertetésében, a 352. lapon a legelső sorban a „lelkek szájaiba” tul-futurista kifejezés helyett természetesen „lelkek százalba” olvasandó. ri.

FEST, MOS, TISZTIT KONCZ

kelmefestő, vegytisztító és gőzmosó nagyüzeme
Fióküzletek: Piac-utca 18. (Bikával szemben)
 és Szent-Anna-utca 2. szám alatt.

Péterfia-u. 30.

Nyugdíjazás. Mozsonyi Sándor kadarkúti református lelkész december hó 1-ével nyugdíjba vonul. Adjon a jó Isten a hűséges szolgának erőt, egészséget a nyugalom éveiben is!

A mezőkomáromi gyülekezet 6000 pengős költséggel, amelynek legnagyobb része önkéntes adományokból folyt be, renováltatta templomát és orgonáját. A kívül-belül művészi ízléssel megújított templomot szeptember hó 16-án adták át rendelkezésükre.

A jugoszláviai reformátusok egyházmegyei tanácsa az egész egyházmegyében kötelezővé tette az egyházközségek körzetekre való beosztását és a presbitereknek a körzetek belmissziói munkájába való bevonását.

Sajókeresztúron templomrenoválási és harangszentelési ünnepély volt szeptember hó 16-án.

A tiszáninneni református egyházkerület leányegyleti konferenciája szeptember hó 26-án ment végbe Miskolcon.

Túlsó Komáromban a református egyház két harangot szerez be, egyet 750, egyet 450 kg. súlyban. Harangalakra eddig 6720 pengő gyűlt be.

A Belsősomogyi Református Tanítóegyesület kultúrestélyt rendezett C-urgón, igen szép sikerrel.

Iskolaavatás Bokodon. Magasztos ünnepe volt szeptember hó 16-án a számban kicsiny, de hitben erős és nagy áldozatokra kész bokodi gyülekezetnek, mely ezen a napon adta át rendeltetésének újonnan épült iskoláját. Az építkezés 23,000 pengőbe került.

Az előfizetési díjak beküldését kérjük. Postatakarékpénztári csekk számla 43,916.

**A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap tulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.**

Pályázat.

„A tiszaderzsi református egyház pályázatot hirdet az újonnan szervezett IV. tanítói állásra. Fizetés törvényszerű; egyháztól a kezdőfizetés 10°/o-a; lakás, vagy lakbér; a többi államszegély.

Köteleesség: a presbiterium által reábizott osztály, vagy osztályok tanítása, a tiszántúli egyházkerület tanterve szerint. Belmissziói munkában részvétel, vasárnapi iskola vezetése; ha nő választatik, a női kézimunkatanítása. Férfi választása esetén, kántor helyettesítése.

Pályázhatnak okleveles református férfiak és nők is. B. listások, menekültek, egyenlő képesítés esetén és férfi pályázóknál, kántori oklevéllel bírók előnyben részesülnek. Forradalmak alatt magatartás hatóságilag igazolandó.

Pályázati határidő: október 10. Állás a megválasztás után azonnal elfoglalandó. Pályázatok „Református Lelkeszi Hivatal, Tiszaderzs címre küldendők!”

Pályázat

a gulácsi református egyház II. számú férfi tanítói állására. Fizetés: természetbeni lakás, megfelelő kerttel; készpénz: egyháztól 50°/o, államtól törvényszerinti kiegészítés. Köteleessége a reá bízott osztályok vezetése, lelkész és kántortanító akadályoztatása esetén azok helyettesítése, belmissziói munkában, valamint az énekkar vezetésében segédkezés. Leventeoktatás. Menekültek és B) listások előnyben. Okmányokkal s válaszbélyeggel ellátott kérvények a református lelkészi hivatal címére küldendők (Gulács, Bereg megye, posta helyben). Határidő a hirdetés megjelenésétől számított tíz nap. Férfi pályázó hiányában nőtanítót is választunk.
Gulács, 1928 szeptember 23.

Református presbiterium.

Pályázat

a berettyóújfalui református elemi népiskolánál egy tanítónői állásra. Fizetés, lakbér törvényszerű. Köteleesség: iskolaszék által kijelölt osztály, vagy osztályok vezetése, belmissziói munkában segédkezés. Kellően felszerelt, válaszbélyeggel ellátott pályázati kérvények Dr. Hajdu Gyula iskolaszéki elnök címére küldendők. Pályázati határidő ezen hirdetés megjelenésétől számított 21 nap. „B” listások, nyugdíjasok előnyben részesülnek. Állás azonnal elfoglalandó.

Berettyóújfalu, 1928 szeptember 27.

Presbyterium.

A büdszentmihályi református egyház pályázatot hirdet a IX. számú tanítói állásra. Fizetés és lakbér törvényszerű. Faiskola. Köteleesség a kijelölendő osztály vagy osztályok tanítása. Kántor helyettesítés. Pályázati határidő a „Néptanítók Lapja”-ban való megjelenéstől 8 nap. **Református iskolaszék.**

A derecskel református egyház a XVI. tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés államszegellyel, lakbér. Köteleesség: a rábizott osztályok vezetése. Vasárnapi iskolákban, leányegyesületben eredményes szolgálat, más belmissziói munkában való segédkezés. Csak nőtanerők pályázhatnak. Határidő október 19. Kérvények a református lelképásztori hivatalhoz küldendők.

SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó-cég

Hódmezővásárhely, Fő-tér (saját ház).

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcélszerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.

Schuller Sámuel

szobafestő, mázoló és tapétázó mester
Debrecen, Simonffy u. 25. Telefon 806.

Templomfestést vállal.

Költségvetés díjtalan.

Szép és jó munkáért ezüst éremmel kitüntetve.

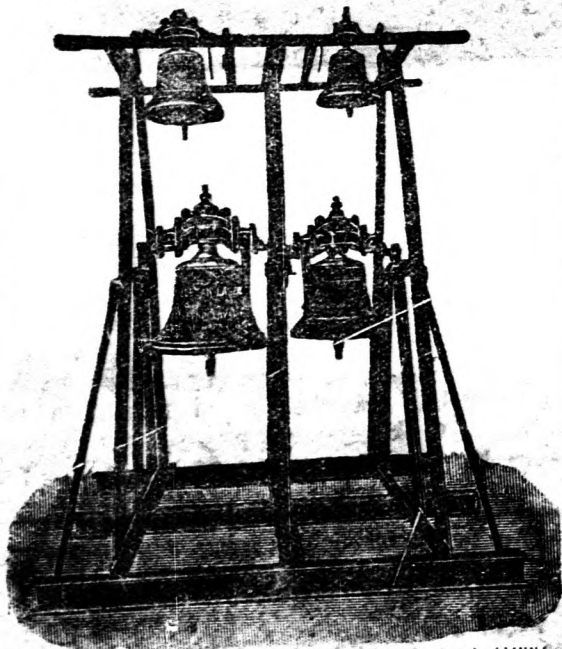
Debreczeni István
órásmeister
Debrecen, Péterfia-u. 8.

Specialis órák javítása
Mindennemű órák raktára.

Az 1926. évi debreceni
Iparkiallitáson díszoklevéllel, a budapesti
és székesfehérvári orsz. kiállításon arany-
éremmel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.
(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÓR-
HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 813-53.

Az 1900. évi párisi világ, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon
aranyéremmel, az 1926. és 1928. évi kézműipari tárlaton a m. kir.
kormány által díszoklevéllel, az 1927. évi budapesti, székesfehérvári
és szeentesi kiállításon a nagy aranyéremmel kitüntetve. — Számos
egyházi elismerőlevél.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő futóképeségű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóelő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

„MÉLIUSZ” könyvkereskedés mű- és tanszerosztálya

ajánlja alant felsorolt tanszereit és iskolacikkeit.

- Angyalos magyar címer ovális alakú vaslemezen, 55 × 65 cm. nagyságban, előírás szerinti felírással 17.—
Angyalos magyar címer hajlítható papírlemezre felvonva és akasztókarikákkal ellátva, kis alak 2:40
Ugyanaz nagy alak 3:20
Bittenbinder—Grenczer: Métermértékek szemléltető táblája hozzávaló utasítással (Hossz-, terület-, súly-, úrmértékek) felvonatlanul 3.—
Vászonra vonva és lécekkal ellátva 13.—
Bopp—Gönczy: Természettani ábrák (8 színes kép) 75 × 58 cm. és táblák (Tizedes mérleg, darugép és csigasorok, emelőgépek, csavarsajtó, másodpercinga, koloncos óra) 6.—
Bopp—Gönczy: Földrajzi faliképek (2 kép 63—95 cm. méretben) színes nyomással, I—II. együttesen Állattérképek az öt világrész összes létező állataival I-től VI-ig, felvonatlanul 70.—
Ugyanaz vászonra húzva és lécekkal ellátva 120.—
Gönczy—Urhegyi: Mozgatható írott betűk kis és nagy nyomtatott betűk, kis- és nagy 2:40
Gönczy—Urhegyi: Fali olvasótáblák írott- és nyomtatott betűk olvasásának tanításához 70—100 cm. méretben 8.—
Gönczy—Urhegyi: Szépirási falitáblák. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium megbízásából szerkesztette: Kovács A. 3 tábla 63 × 95 cm. méretben, tokban, szegélyezve, lécekkal. 1. nagybetűk, 2. kisbetűk és számok, 3. betűkapcsolási példák I—III. 12.—
Történelmi falikép. 20 kép, (63 × 95 cm.) többszínű nyomással, a sorozat ára 52.—
Az Oszágos Falu- és Stefánia-Szövetség által kibocsátott szemléltető képsorozat áll 72 drb. képből 44.—
Orosz számológép keményfa karikákkal, védőlappal, 1 és fél méter magas 36.—
Nemzeti zászló 2 méter hosszú, 1 méter széles, rúd-dal, címerrel ellátva, valódi merinói gyapjú. 26.—
„Mi maradt nekünk” szemléltető képsorozat áll 21 drb. képből kemény deklire felkasirozva 36.—
Horthy Miklós kormányzó úr fényképe 48 × 34 cm. nagyságban, berámázva 18.—
Földrajzi alapfogalmak, szemléltető kép vászonra vonva és lécekkal ellátva 15.—
Meinhold az öt emberfaj szemléltető képe kemény deklilmezre felvonva, szegélyezve és akasztókarikákkal ellátva 7.—
Meinhold: Összes állatképei szemléltető oktatás céljaira, kemény deklilmezre felvonva darabonként 7.—
Schreiber-féle szemléltető képek, megrendelés szerint deklilmezre felvonva és akasztókarikákkal ellátva, darabonként 8.—
Gönczy—Jäger—Hoffmann: A mezzei gazdaságra hasznos, valamint kártékony állatok I—VI. kemény deklilmezre felvonva és akasztókarikákkal ellátva, darabonként 7.—
Iskolai tábla egyik oldala kockás, a másik vonalas (120 × 150 cm. nagyságban) 50.—
Hozzávaló állvány 24.—
Iskolai felszerelési osztályuk rendel bárhol hirdett könyvet, zeneművet és iskolai oktatás céljára alkalmas tanszerfelszerelést stb.

Kívánatra készséggel ad díjmentes árajánlatot a

Debrecen sz. kir. város és a
Tiszántúli Református Egyházkerület

„MÉLIUSZ”
könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
papír- és írószerkereskedésében

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.

Telefonszám: 270.